

Kronik Berlingske Tidende 21. marts 2008 under titlen "Studenteroprøret løb åbne døre ind" i anledning af 40 års jubilæet for "68". (<http://www.b.dk/debat/studenteroprøret-loeb-aabne-doere-ind>)

Der var en gang et studenteroprør

Af Christian S. Nissen

Den 21. marts 1968 spillede "The Burning Red Ivanhoe" i Studiegården i København op til Studenteroprøret. Der var gratis udsækning af øl og på en gul husgavl stod det oprørske budskab med store, sorte bogstaver: "Bryd Professorvældet – medbestemmelse nu!".

Når jeg nu fyrré år efter læser min dagbog fra de dage i foråret "68" eller fortæller specialestuderende og unge journalister om det, virker det næsten lige så uvirkeligt og fjernet, som havde det været slaget om Dybbøl i 1864. Lag på lag har myter, efterfølgende års begivenheder og mange forskellige tolkninger, lagt sig oven på de hektiske forårsmåneder i et meget lille hjørne af "Københavnstrup".

"68" er blevet et synonym for "Ungdomsoprøret", selvom de aller fleste af datidens unge overhovedet ikke rørte op i noget som helst. I dette oprørets år var der lige så langt mellem studenteroprørere som – uden sammenligning i øvrigt - mellem frihedskæmpere i august 1943, da den såkaldte "samarbejdspolitik" brød sammen.

Alligevel er det ikke uden grund, at vi betragter "68" som et skelsættende år. Det, der så spektakulært begyndte i Studiegården med slagord, øl og hornmusik, førte et par år senere til en styrelseslov på universiteterne, der gav de studerende mere indflydelse end noget andet sted i verden.

Min egen erindring fra 68 er stærkt præget af min rolle som formand for Studenterrådet. Ikke nogen heroisk rolle, må jeg straks tilføje for de mange, der plejer at forbinde Studenterrådet den gang med revolutionens fortrop. I januar 68 deltog jeg i et møde i Flensborg sammen med en "rigtig studenteroprører" fra Fries Universitæt i Berlin. Mens han i en flammende tale forklarede og forsvarede det tyske studenteroprør, gav jeg mange (gode - syntes jeg selv) grunde for, at noget lignende aldrig ville ske i Danmark.

Universitets rektor, Mogens Fog, havde som kommunistisk medlem af Frihedsrådet under besættelsen et klarere blik for de ingredienser, der indgår i en "revolutionær situation", og hvad den kan bruges til. Han havde året før været på studietur i USA og besøgt Berkeley og andre universiteter, hvor der havde været demonstrationer med besættelser og kampe mellem studerende, politi og nationalgarde. Heller ikke han forventede noget lignende på Frue Plads. Men rejsen

havde gjort stort indtryk på ham. "Der skal flyde blod", før jeg vil lukke politiet ind på universitetet", sagde han med henvisning til den faktor, der de fleste steder havde været den udløsende gnist.

Det med at tilkalde politi blev pludselig en reel option, da de psykologistuderende en måned efter optakten i Studiegården besatte deres institut. Københavns politidirektør gav underhåndstilsagn om en rydningskommando og flere professorer i universitets øverste organ, Konsistorium, ønskede at tage imod tilbuddet. Fog nægtede, men i hemmelighed blev der låst døre og porte og stillet universitetsbetjente ud på strategiske steder.

Psykologernes besættelse varede en uges tid. Inden den blev hævet, var den første sejr vundet. Under voldsom protest fra de tre professorer i psykologi og en række af deres kolleger i andre fag gennemtvang Fog under nogle hektiske møder med larmen fra de oprørske psykologistuderende i de tilstødende lokaler som baggrundsmusik en styreform på psykologistudiet, der senere kom til at danne skole for hele Københavns Universitet og alle andre danske universiteter. Det var paritetisk sammensatte studienævn, hvor studenterrepræsentanterne sad på halvdelen af stemmerne. I dag er det måske svært at forstå, hvor stor en omvæltning, der var tale om. Men blot som illustration af radikaliteten kan det nævnes, at ind til da havde studenterne haft en enkelt eller et par repræsentanter (uden stemmeret) i universitetets styrende organer.

Oprøret og dets hurtige gevinst kom fuldstændigt bag på Studenterrådet og de øvrige, etablerede studenterorganisationer, der i et ministerielt udvalg havde fremført bombastiske krav om et par repræsentanter med stemmeret. I det hele taget var studenteroprøret den gang i foråret 68 ikke alene rettet mod "professorvældet" men også mod Studenterrådets "pamperi", som oprørerne ikke helt uberettiget betegnede den pragmatiske apparatnik-linie, rådet fulgte. I perioden inden havde vi udført mange spektakulære krumspring for at råbe de studerende op og legitimere vores eksistens og fremvise resultaterne af den minimale formelle indflydelse, vi havde. I foråret 68 blev vi sat ud på sidelinien som tilskuere til en helt ny aktionsorienteret arbejdsform, hvor vi så hidtidige uindtagelige magtbastioner i det etablerede universitetssystem ("professorvældet") falde sammen som et korthus.

Studenterrådet tog efter nogle måneders usikkerhed og intern uenighed bestik af de nye vindretninger, rebede så opportunistisk sejlene og lagde en ny (mere oprørske) kurs, hvis væsentligste mål var at fastholde sin position som det fælles talerør for alle studerende. Det lykkedes, selvom det som sagt hverken var særlig heroisk eller opfindsomt. Det er jo sådan alle etablerede organisationer gør, når der blæser stærke vinde fra uventet hold.

Langt mere interessant er det - og det er det der gør "68" berettiget som en historisk milepæl - at "oprøret", der trods alt kun samlede en lille del af de studerende, fik en så utrolig gennemslagskraft på universiteternes styreform i 1968 og i årene derefter. Det var ganske vist slet ikke de aktionerende studenter, der vandt magten. Oprørets frugter blev, som det er set mange gange i (rigtige) revolutioner, høstet af mellemklassen dvs. universiteternes gruppe af såkaldt "yngre lærere" (i dag adjunkter og lektorer). Og de beholdt magten, lige til den nye universitetslov for et par år siden fjernede det gamle "universitetsdemokrati".

Hvordan kan det være, at der kun skulle en uges psykologbesættelse af et enkelt universitetsinstitut og et par demonstrationer i det indre København til, før de gamle magthavere forlod bastionerne, eller blev tvunget væk fra dem? Det er der ikke noget enkelt svar på, for det var et samspil mellem flere faktorer.

For det første var der blandt mange politikere, professorer en udbredt frygt for, at det, der umiddelbart så ud som lidt harmløs ballade, kunne udvikle sig til alvorlige, mere generelle uroligheder, som man havde set det på universiteterne flere andre steder i den vestlige verden. Det var mange år før opfindelsen af "nul tolerance" som handlingsanvisning. Tvært imod var tolerancen så udbredt i 68, at den blev dømt demotiverende repressiv.

For det andet var det – også i professorernes egne rækker – en udbredt opfattelse, at universiteternes styreform ("professorvældet") havde overlevet sin tid. Blandt de mange kritikere af universiteternes nuværende ledelsesform er der næppe nogen, der ønsker sig tilbage til tiden før 68.

Et tredje forklarende forhold, som nok i dag er svært at forstå for dem, der ikke var med, kan måske bedst beskrives som periodens "tidsånd". Et langt bredere opgør mod traditioner og autoriteter i kunst og kultur, musik, kønsliv, samværsformer osv. Noget der tog sin begyndelse en halv snes år tidligere og som strakte sig et tiår videre frem. Studenteroprøret var blot en enkelt episode i et længere forløb.

En relativt kortvarig episode i øvrigt. Inden året var gået, spaltedes oprøret i to retninger. "Blomsterbørnene" gik i et indre personlighedsfrigørende eksil og mistede interessen for universiteterne. De, der fastholdt oprørets paroler, drejede dem i den efterfølgende periode væk fra universiteternes institutionelle liv, hvor der reelt heller ikke var ret meget mere at slås for. I stedet førtes kampen mod studierne (og forskningens) faglige indhold. Det var den del af oprøret, der i midten af 70'erne endte i en uendelig række af mere eller mindre ekstreme venstrefløjsfraktioner i stadig indbyrdes krig.

Både "blomsterbørn" og "munkemarxister" blev senere de symboler, mange forbinder med studenteroprøret. Men dengang i foråret "68" var det mere jordnære ting, der optog sindene.